

A Ko e tupu'anga 'o e ikuna (Siosiu 7:1-5, 10-13)

- ❖ Hili 'a e lipooti lelei mei he kau asiasi na'e fekau'i atu ki Sieliko, na'e fehu'i 'a Siosiu ki he 'Otua pea ne ma'u meiate la 'a e founa ke puke 'aki 'a e kolo.
- ❖ Kapau, hili 'ene ma'u 'a e lipooti mei he kau asiasi na'e fekau'i atu ki 'Ai, na'e fai 'e Siosiu 'a e me'a tatau, na'e mei faka'ehi'ehi mei he mate 'a e kakai 'e toko 36 (Siosiu 7:1-5).
- ❖ Ka ko e hā 'a e 'uhinga mo'oni 'o e ikuna, pe ko e hā nai 'a e 'uhinga na'e mei tala ai 'e he 'Otua kia Siosiu ke 'oua 'e 'ohofi 'a 'Ai (Siosiu 7:11)?
- ❖ Na'e 'osi 'afio'i 'e he 'Otua "kuo faiangahala 'a 'Isileli." 'Oku 'ikai ha feitu'u 'i he Tohitapu 'oku fakamatala'i ai 'a e angahala 'aki 'a e ngaahi me'a si'isi'i pehe ni: "kuo nau maumau'i... kuo nau to'o... kuo nau kaiha'asi... kuo nau loi... kuo nau tuku kinautolu mo 'enau ngaahi koloa."
- ❖ Fakatokanga'i 'a e tokolahi. Ko e angahalá na'e fai ia 'e ha tangata pē 'e taha, ka na'e tukuaki'i 'e he 'Otuá 'a e kakai kotoa. Na'a nau maumau'i 'a e fuakavá; na'e pau ke ta'aki 'a e angahalá koe'uhí ke lava 'o fakafoki mai.

B Na'e loto-mamahi mo mamahi (Siosiu 7:6-9)

- ❖ Na'e hoha'a 'a Siosiu mo e kau matu'a 'i he ikuna 'i 'Ai, pea na'a nau fakahaa'i 'a e ngaahi faka'ilonga mahino 'o e tengihia (Siosiu 7:6).
- ❖ 'Oku tali leva 'e Siosiu 'aki ha tantrum 'o tatau mo e toutou tali 'a 'Isileli lolotonga 'enau ta'u 'e 40 'o e hēhētū'u: "Ko e hā na'a ke 'omi ai kimautolu ki he tafa'aki 'e taha...? Kapau na'a mau fiemālie pē ke nofo!" (Siosiu 7:7).
- ❖ Kaekehe, na'e 'ikai ke tatau 'a e laumalie 'o Siosiu mo e laumalie 'o e kakai 'Isileli 'i he toafa. Na'e 'ikai ke ue'i 'ene lāungá koe'uhí ko 'ene loto-mamahi, ka ko e manavahē na'a ta'efaka'apa'apa'i 'a e huafa 'o e 'Otuá 'i he lotolotonga 'o e kau Senitaile (Siosiu 7:8-9).
- ❖ Na'a ne sio lelei 'e faka'uhinga'i 'a e 'ulungaanga 'o e 'Otua 'e he kau ta'etui 'o makatu'unga 'i he anga 'o e ngaue 'a hono kakai. 'Oku kei hokohoko atu pē he 'ahó ni 'etau hoko ko e fakamo'oni 'a e 'Otuá 'i he māmaní. Ko ha fatongia ma'ongo'onga mo'oni ia!

C Ko hono 'ilo'i 'o e tokotaha maumaufono (Siosiu 7:14-19)

- ❖ Ke to'o 'a e angahala fakatahataha (ko e halaia 'a e kakai kotoa), na'e pau ke fakangata 'a e tokotaha angahala (Siosiu. 7:15). Kuo fakangata? 'ikai 'e fakamolemole'i ia kapau te ne fakatomala? Ko e mo'oni te ne fai ia! Ka na'e 'ikai ke fakahaa'i 'e 'Ākani ha faka'ilonga 'o ha fakatomala fakamātoato (pea na'á ne ma'u ha ngaahi faingamālie lahi ke fai pehē).
 — Na'e fanongonongo 'ae fakatotolo pea toloi ki he 'aho hono hoko (Siosiu 7:14-15). Ne fakalongo pē 'a 'Ākani.
 — Nae too ae matakali o Siuta (Siosiu. 7:16). Ne fakalongo pē 'a 'Ākani.
 — Nae too ae famili o Sela (Siosiu. 7:17a). Ne fakalongo pē 'a 'Ākani.
 — Na'e 'ave 'ae taki ko Sapiti (Siosiu. 7:17e). Ne fakalongo pē 'a 'Ākani.
 — Na'e 'ave 'a Akani (Siosiu. 7:18). Ne fakalongo pē 'a 'Ākani.
- ❖ 'I he'ene fakahaa'i 'a e angalelei mo e 'ofa faka'Otua, na'e kole ai 'e Siosiu kia 'Akani ke vete 'ene angahala (Siosiu. 7:19).
- ❖ Na'e mole 'a e keisi 'o 'Ākani. Na'a ne vete, ka na'e 'ikai te ne kole fakamolemole (Siosiu. 7:20). Ka na'e tangilaulau 'a e 'Otuá 'i hono loto fefeká, 'o fakahaa'i 'i he ui kotoa pē ki he fakatomalá.

D Ko e angahala 'a 'Ākani (Siosiu 7:20-26)

- ❖ Na'e kole 'e Siosiu kia 'Ākani ke ne 'ange 'a e kololia ki he 'Otua pea vete 'ene angahala (Siosiu 7:19). Ko hono faingamālie faka'osí ia. Kapau, 'i he'ene vete, na'a ne kole fakamolemole... Ka na'e 'ikai, pea na'e 'ikai ha fakamolemole kiate ia (Nomipa. 15:30-31).
- ❖ Hangē ko 'Ivī, na'e "sio" 'a 'Ākani, "holi" mo "to'o," pea na'e uesia ai 'e he'ene angahalá 'a e tokolahi (Senesi 3:6). Hange ko 'Ananaia mo Safaila, na'e to'o 'e 'Akani 'a e ni'ihī 'o e ngaahi me'a mala'ia 'o fakatapui ki he 'Otua 'o ne totongi (Ngaue 5:1-2).
- ❖ Ko e ngaahi tu'utu'uni na'e fai 'e 'Akani 'i Sieliko na'e fepaki 'aupito ia mo e ngaahi tu'utu'uni 'a Lehapi:

LĒHAPI	Na'á ne fufū 'a e kau asiasi 'i he 'aá	Na'á ne ngāue anga-lelei ki 'Isileli	Na'á ne sai'ia 'i he ikuná koe'uhí ko 'ene tuí	Na'á Ne fai ha fuakava mo 'Isileli	Na'á ne fakatau'atāina'i 'ene mo'uí mo hono fāmilí
'ĀKANI	Na'á ne fufū 'a e koloa veté 'i he kekelelé	Na'á ne 'omi ha faingata'a ki 'Isileli	Na'á ne fakatupu 'a e ikuna 'aki 'ene ngaahi ngāué	Na'á ne maumau'i 'a e fuakava 'o 'Isilelí	Na'á ne pekia mo hono fāmilí

E Toe Ikuna (Siosiuā 8:1-29)

- ❖ Hange ko ia na'e hoko 'i Sieliko, na'e 'oange 'e he 'Otua kia Siosiuā 'a e founga ke ne ma'u ai 'a e ikuna 'i 'Ai (Siosiuā 8:1-2).
- ❖ Lolotonga 'a e po'ulí, na'e fokotu'u ai ha kau malu'i 'i mui 'i he koló. 'I he mafoa 'a e atá, na'e fakaofiofi atu 'a e kau tau' ki 'Ai 'o nau fakangalingali 'oku nau toe hola 'i honau 'aó.
- ❖ Hange ko hono hiki hake 'e Mosese 'ene tokotoko 'o a'u ki he'ene ikuna'i 'a e kau 'Amaleki, 'i he fekau 'a e 'Otua, na'e hiki hake 'e Siosiuā 'ene "me'atau" (mahalo ko e heletā tu'usi na'e ngāue'aki 'e he kau 'Isipite) 'o ne tauhi ke hiki hake 'o a'u ki he'ene ikuna kakato (Siosiuā. 8:18-22, 26).
- ❖ Na'e toe foaki 'e he 'Otuá 'a e ikuna ki hono kakaí. Ko e Tele'a 'o 'Ākolí, 'a ia na'e fakapoongi ai 'a 'Ākani mo hono fāmilí, na'á ne fakaava 'a e matapā ki he ikuná, ko ha "matapā 'o e 'amanaki lelei" (Hōsea 2:15).
- ❖ 'I he taimi 'oku tau tali ai 'a e fakamolemole faka'otua 'i he tui, 'oku tanu 'e he 'Otua 'etau angahala 'i 'Akola, pea 'oku ne fakaava 'a e matapa ki he 'amanaki lelei.